

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з навчальної та наукової
педагогічної роботи

**РОБОЧА ПРОГРАМА
ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ
ОК 11**

Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської мови та методики її викладання
Галузь знань 03 Гуманітарні науки
Спеціальність 035 Філологія
Спеціалізація 035.043 Філологія (германські мови та літератури
(переклад включно), перша – німецька)
Освітня програма «Філологія (Германські мови та літератури
(переклад включно), перша – німецька)»
Курс 2
Ступінь вищої освіти: Магістр
Форма навчання: денна

Херсон 2020–2021 н. р.

Програма розроблена:

1. Зубровою О. А., к. пед. н., доцентом кафедри англійської мови та методики її викладання;
2. Заболотською О. О., доктором педагогічних наук, професором, завідувачкою кафедри англійської мови та методики її викладання.

Програма розроблена на основі «Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах», затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України № 161 від 02.06.1993 р., «Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», затвердженого наказом Міністерства освіти України № 93 від 08.04.1993 р., наказу Міністра освіти України № 351 від 20.12.1994 р. «Про внесення змін до Положення про проведення практики студентів вищих навчальних закладів України», Закону України «Про вищу освіту» від 28.12.2014 р., рекомендацій щодо проведення практики студентів вищих навчальних закладів України, ухвалених рішенням вченої ради Інституту інноваційних технологій і змісту освіти, протокол № 5 від 24.04.2013 р. та «Положення про проведення практики студентів Херсонського державного університету, затвердженого наказом ХДУ № 337-Д від 02.06.2017 р.

Затверджена на засіданні кафедри
англійської мови та методики її викладання
Протокол № 1 від «07» вересня 2020 р.

Завідувачка кафедри Заб проф. О.О. Заболотська

1. ВСТУП

Виробнича практика є невід'ємною складовою частиною процесу підготовки фахівців СВО «магістр». Практика магістрантів проводиться в умовах, максимально наближених до реальних умов майбутньої професійної діяльності. У процесі виробничої практики реалізуються можливості інтеграції суспільно-політичних, психолого-педагогічних та фахових знань і вмінь. Практика спрямовує ці знання на розв'язання конкретних практичних завдань та формування основних науково-педагогічних умінь та навичок.

Виробнича практика студентів спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.043 Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька) є логічним продовженням професійної підготовки фахівця в університеті, сприяє вдосконаленню всієї системи методичної підготовки, розвитку індивідуальних творчих здібностей майбутніх вчителів, їх ерудиції, вихованню в них активності та самостійності у набутті професійних перцептивних, проектувальних, адаптивних, організаційних, пізнавальних умінь. Практика сприяє формуванню особистого стилю викладання, об'єктивній оцінці своїх можливостей, застосуванню різноманітних методів та прийомів навчання, засвоєнню сучасних педагогічних технологій.

Відповідно до навчального плану виробнича практика студентів СВО «магістр» проходить у *3 семестрі*.

Тривалість проведення виробничої практики – для денної форми навчання – 8 тижнів (14.09.2020 – 06.11.2020).

Бази практики – Херсонський державний університет.

Програму практики з модулю «Англійська мова» студенти виконують на кафедрі англійської мови та методики її викладання, виконуючи обов'язки викладачів з фахових предметів практичного циклу у студентів 1-3 курсів.

До керівництва практикою від університету залучаються досвідчені викладачі університету, які мають стаж роботи за профілем підготовки фахівців не менше ніж 3 роки.

Навчально-методичну допомогу й керівництво практикою забезпечує кафедра англійської мови та методики її викладання.

Відповідальність за організацію й виконання програми практики з модулю «Англійська мова» покладається на декана факультету української й іноземної філології та журналістики; завідувача кафедри англійської мови та методики її викладання; безпосереднє навчально-методичне керівництво практикою забезпечують викладачі-методисти – керівники практики за фахом, призначені на поточний навчальний рік.

Форма підсумкового контролю з виробничої практики – диференційований залік.

Підсумкова конференція з практики планується після проведення заліку.

Результати проведення практики обговорюються на засіданнях кафедр і на вченій раді факультету.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Модуль «Англійська мова» виробничої практики студентів спеціальності 035 Філологія, спеціалізації 035.043 Філологія (германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька) спрямований на забезпечення їх комплексом знань, умінь і навичок, необхідних для здійснення навчально-виховної роботи у ЗВО; створення умов для самореалізації, самовираження, самовизначення особистості студента як суб'єкта професійної діяльності, здатного працювати в умовах конкуренції.

Мета практики у межах модулю «Англійська мова» полягає в ознайомленні з основними функціональними обов'язками та напрямками діяльності викладача ЗВО та безпосередньому оволодінні практикантом педагогічною технологією підготовки фахівців відповідного профілю.

Завдання практики з модулю «Англійська мова»:

- забезпечення найбільш повного залучення студентів до організації цілісного навчального процесу в конкретному навчальному закладі; зв'язку теоретичних знань фахових дисциплін з реальним педагогічним процесом, використання їх у розв'язанні конкретних навчальних, розвивальних і виховних завдань;
- розвиток у практикантів уміння проводити заняття з використанням сучасних методів і прийомів навчально-пізнавальної діяльності;
- формування психологічної готовності до роботи у ЗВО;
- удосконалення вмінь та навичок правильно визначати типи занять, їх організаційну структуру залежно від мети, змісту та конкретних умов проведення; форми, методи навчання, засоби проведення;
- створення умов для творчого використання знань та розвитку професійних умінь студентів (прогностичні, діагностичні, організаторські (інтерактивні), комунікативні, пізнавальні, аналітичні, рефлексивні);
- активізація потреб майбутнього філолога у професійно-особистісному саморозвитку та самовдосконаленні;
- розвиток у студентів інтересу до професійної педагогічної діяльності, творчого підходу до процесу навчання;
- формування готовності приймати рішення в інтересах розвитку та саморозвитку особистості учня;
- вивчення студентами-практикантами передового досвіду роботи у ЗВО, активних форм і методів навчально-виховної роботи, використання новітніх технологій навчання;
- формування дослідницького підходу до освітньої діяльності у ЗВО;
- підготовка до самостійної роботи у ЗВО.

У процесі практики з модулю «Англійська мова» формуються й поглиблюються фахові *компетентності*:

Проективні (здатність самостійно визначати мету та завдання педагогічного процесу, проектувати результат педагогічної діяльності,

визначати засоби його досягнення, творчо та самостійно планувати педагогічну роботу, здійснювати оптимальний добір форм та методів навчання та виховання, адекватно використовувати ТКТ, інноваційні технології тощо).

Комунікативні (здатність взаємодіяти з основними суб'єктами освітнього процесу: встановлювати контакт зі студентами, викладачами).

Організаторські (здатність створювати для студентів ситуацію успіху, надавати їм необхідну психолого-педагогічну підтримку; організовувати свою діяльність та діяльність студентів).

Інформаційні (здатність відбирати необхідну інформацію; логічно, доступно, образно та проблемно викладати матеріал, спонукаючи студентів до дискусії; коригувати викладення матеріалу в залежності від реальної ситуації; викликати інтерес слухачів тощо).

Аналітико-діагностичні (здатність здійснювати аналітико-діагностичну діяльність та визначати на її основі ефективність власної професійної діяльності та навчально-виховної роботи в цілому; аналізувати недоліки; навчатися аналізу та самоаналізу діяльності та поведінки).

Саморегуляційні (здатність виявляти витримку, толерантність, впевненість у своїх діях у складних та конфліктних ситуаціях; змінювати свою діяльність у разі непередбачених обставин; стимулювати самоорганізацію діяльності студентів).

Компетентності, якими студент має оволодіти в результаті практичної підготовки:

Інтегрована компетентність

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в галузі лінгвістики, літературознавства, фольклористики, перекладу в процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності

ЗК-2. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК-3. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК-4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК-5. Здатність працювати в команді та автономно.

ЗК-6. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК-7. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-9. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК-10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК-12. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові компетентності

ФК-5. Усвідомлення методологічного, організаційного та правового підґрунтя, необхідного для досліджень та/або інноваційних розробок у галузі германської філології, презентації їх результатів професійній спільноті та захисту інтелектуальної власності на результати досліджень та інновацій.

ФК-6. Здатність професійно застосовувати поглиблені знання з германської філології для вирішення професійних завдань.

ФК-9. Здатність ефективно, компетентно й інноваційно організовувати різні форми навчально-виховного процесу у закладах вищої освіти згідно із сучасною методикою навчання іноземних мов та перекладу; здатність

розробляти навчально-методичний комплекс дисциплін.

ФК-10. Здатність ефективно користуватися інформаційними ресурсами та онлайн-сервісами щодо використання навчальних матеріалів, а також методики навчання іноземних мов та перекладу

Програмні результати практичної підготовки

ПРН-1. Оцінювати власну навчальну та професійну діяльність, будувати і втілювати ефективну стратегію саморозвитку та професійного самовдосконалення; розуміти основні теоретичні дисципліни в обсязі, необхідному для розв'язання професійних дослідних і педагогічних завдань.

ПРН-4. Оцінювати й критично аналізувати соціально, особистісно та професійно значущі проблеми і пропонувати шляхи їх вирішення у складних і непередбачуваних умовах, що потребує застосування нових підходів та прогнозування.

ПРН-5. Знаходити оптимальні шляхи ефективної взаємодії у професійному колективі та з представниками інших професійних груп різного рівня; управління освітнім процесом; ефективне здійснення комунікативно-навчальної функції (з охопленням інформаційного, мотиваційно-стимулюючого та контроль-коригуючого компонентів); конструктивно-проектних функцій: планувати і творчо конструювати робочий процес; організаторської функції: творчо розв'язувати методичні задачі в процесі роботи, вносити до планів науково виважені корективи з метою досягнення бажаного результату.

ПРН-6. Застосовувати знання про експресивні, емоційні, логічні засоби мови та техніку мовлення для досягнення запланованого прагматичного результату й організації успішної комунікації, зокрема при перекладі.

ПРН-8. Оцінювати історичні надбання та новітні досягнення літературознавства; розуміти особливості художньої літератури, у тому числі сучасної, осмислювати мистецтво слова як систему систем, мати уявлення про поетику літературного твору, художнього тексту, про множинність його

інтерпретацій, варіативність підходів; аналізувати твори сучасної та класичної літератури, зокрема, країни першої мови, з точки зору їхнього ідейно-естетичного змісту, композиційних та індивідуально-стильових особливостей;; глибоко знати проблеми вивчення літературних напрямів, стилів, системи художніх образів і жанрів, сюжетно-композиційних особливостей творів, вирізняти загальносвітове, європейське і специфічно національне в розвитку літератури.

ПРН-11. Здійснювати науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретувати та структурувати його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулювати узагальнення на основі самостійно опрацьованих даних.

ПРН-13. Доступно й аргументовано пояснювати сутність конкретних філологічних питань, власну точку зору на них та її обґрунтування як фахівцям, так і широкому загалу, зокрема особам, які навчаються; забезпечувати високий науково-теоретичний і методичний рівень викладання німецької мови і літератури в повному обсязі освітньої програми «Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно), перша – німецька)»; логічно будувати освітній процес в освітніх закладах різного типу і рівня акредитації.

ПРН-16. Використовувати спеціалізовані концептуальні знання з германської філології для розв'язання складних задач і проблем, що потребує оновлення та інтеграції знань, часто в умовах неповної/недостатньої інформації та суперечливих вимог; підвищувати власний професійний рівень, вдосконалювати кваліфікацію.

ПРН-17. Планувати, організовувати, здійснювати і презентувати дослідження та/або інноваційні розробки в конкретній філологічній галузі.

Методологічна основа модулю «Англійська мова» виробничої практики:

1. Компетентністний підхід в освіті (особистісне знання та розуміння є не

тільки усвідомленням засвоєного опиту, а й використанням його в реальних ситуаціях професійної діяльності).

2. Концепції контекстного навчання (послідовне моделювання за допомогою системи форм, методів та засобів навчання предметного та соціального змісту професійної діяльності). Засвоєння знань студентами здійснюється в контексті вирішення (розв'язування) майбутніх педагогічних ситуацій, що забезпечує умови для формування професійної мотивації, особистісного смислу процесу навчання.
3. Концепція формування системного мислення у навчанні (процес засвоєння знань розкривається як особлива діяльність).

Функції практики:

1. Адаптаційна (студент не тільки знайомиться з навчальним закладом та організацією його роботи, а й звикає до ритму педагогічного процесу, до взаємодії з учнями, починає орієнтуватися у системі горизонтальних та вертикальних зв'язків та відносин).
2. Навчальна (реалізація отриманих теоретичних знань у конкретній діяльності).
3. Виховна (формування мотивації до майбутньої професійної діяльності, становлення педагогічної культури, формування стилю педагогічної діяльності).
4. Розвиваюча (формування та розвиток педагогічних здібностей студента, компенсаторних умінь у разі недостатнього розвитку педагогічних здібностей; студент розвивається як в особистісному так і в професійному планах: вчиться мислити та діяти як педагог).
5. Рефлексивна (оцінювання студентом свого емоційного стану в процесі спілкування з усіма суб'єктами педагогічної діяльності, аналіз своїх особистісних та професійних якостей, успішність чи неуспішність).

Принципи організації модулю «Англійська мова» виробничої практики:

1. Взаємозв'язок теоретичної та практичної підготовки на всіх етапах навчання; єдність загальнопедагогічної, психологічної та спеціальної підготовки.
2. Послідовність (поетапне засвоєння всіх видів професійної діяльності, оволодіння основними професійними функціями фахівця).
3. Наступність (взаємозв'язок усіх видів практики, коли засвоєння нового здійснюється на основі досвіду, набутого студентами на попередніх етапах практичної підготовки).
4. Динамічність (поступове ускладнення завдань різних видів практики, розширення спектру соціальних ролей та видів діяльності студента, збільшення об'єму та ускладнення змісту діяльності).
5. Поліфункціональність (одночасне виконання у ході практики різноманітних професійних функцій (організаційної, соціально-виховної, соціально-навчальної, корекційно-реабілітаційної, правозахисної тощо) та оволодіння різноманітними професійними ролями (організатор, вихователь, захисник, посередник, помічник, консультант тощо)).
6. Перспективність (знайомство зі сферами соціально-педагогічної діяльності з урахуванням їх перспективного розвитку).
7. Свобода вибору та відповідальність (урахування інтересів та потреб як студентів, так і керівників практики щодо вибору місця практики, змісту завдань в рамках загальних завдань практики, тематики практичної та науково-дослідної роботи).
8. Співпраця (створення в ході практики умов, за яких відносини студента та керівника базуються та довірі та партнерстві; студент усвідомлює себе самостійним суб'єктом професійної діяльності).

3. ЗМІСТ ПРАКТИКИ З МОДУЛЮ «АНГЛІЙСЬКА МОВА»

3.1. Види робіт з модулю «Англійська мова» під час практики

Мета та завдання виробничої практики визначають її зміст: основні види діяльності; форми звітування; приблизні строки виконання. Зазначення строків має забезпечити більшу організованість з боку студентів.

Для успішного проходження виробничої практики з модулю «Англійська мова» студент-практикант має бути обізнаним у таких питаннях:

- Кредитно-модульна система організації навчального процесу.
- Система вищої освіти в Україні та навчання англійської мови.
- Сучасні педагогічні технології та методи, прийоми навчання у ЗВО. Форми і принципи навчання. Передовий педагогічний досвід.
- Організація та забезпечення процесу навчання англійської мови у ЗВО. Навчальні програми, плани, основні підручники. Навчально-методичний комплекс з навчальних дисциплін за фахом: основні складові, технологія розроблення та формування, перспективи вдосконалення та поповнення.
- Навчання іншомовного матеріалу (граматичний, лексичний, фонетичний) та іншомовного спілкування (аудіювання, говоріння, читання, письмо).
- Функції викладача англійської мови. Планування навчального процесу з іноземної мови. Типи та структура занять з іноземної мови. Методи, прийоми роботи, види навчальної діяльності студентів на занятті. Самоаналіз та аналіз заняття з англійської мови. Домашнє завдання: об'єм, зміст, характер.
- Контроль знань та облік знань, умінь, навичок студентів ЗВО.

Модуль «Англійська мова»

Модуль практичної підготовки «Англійська мова» проходить на базі кафедри англійської мови ХДУ.

№	Основні види діяльності та форма роботи	Форма звітування	Приблизні строки виконання
Організаційна робота			
1	Участь у настановній конференції	обговорення організаційних питань	Настановна конференція – до початку практики
2	Консультації з керівником з англійської мови від бази практики (викладачем ХДУ) та методистом з англійської мови	Стислі усні звіти про роботу протягом тижня; обговорення «складних» питань	1 раз на тиждень протягом практики
3	Складання індивідуального плану роботи з англійської мови	Індивідуальний план проходження практики	1-2 тиждень
Навчальна робота			
1	Закріплення за викладачем-керівником з англійської мови від кафедри англійської мови та методики її викладання	Індивідуальний план	1-й тиждень
2	Знайомство з матеріально-технічною базою кафедри англійської мови та методики її викладання	Індивідуальний план	1-й тиждень
3	Відвідування занять викладачів кафедри та своїх однокурсників з подальшим їх аналізом	Аналіз та обговорення	Протягом модулю
4	Ознайомлення з різними методиками та технологіями проведення занять з англійської мови	Індивідуальне завдання	Протягом модулю
5	Надбання навичок організації навчальної роботи з англійської мови зі студентами		Протягом модулю
6	Перевірка письмових робіт студентів з англійської мови		Протягом модулю
7	Ознайомлення з силабусами та НМКД фахових дисциплін на кафедрі англійської мови та методики її викладання	Аналіз та обговорення	1-2 тиждень
8	Знайомство з підручниками та методичними посібниками з англійської мови, за якими навчаються студенти	Аналіз та обговорення	5-й тиждень

9	Визначення тем та графіку проведення пробних занять	Складання графіку проведення занять	2 тиждень
10	Розробка, проведення та аналіз пробних занять	- консультація методиста та викладача; - складання планів-конспектів.	3-6 тиждень
11	Визначення тем та строків проведення залікових занять	Складання графіку проведення занять	5-6 тиждень
12	Підготовка та проведення залікових занять	- консультація методиста, викладача; - складання планів-конспектів.	6-7 тиждень
Науково-методична робота			
2	Розробка конспектів практичних занять заанглійської мови	Дидактичний матеріал	Протягом модулю
3	Складання завдань для проведення тематичного та підсумкового контролю з англійської мови, завдань для проведення тестового контролю	Дидактичний матеріал	Протягом модулю
4	Розробка і впровадження інноваційних форм, методів і технологій навчання англійської мови	Дидактичний матеріал	Протягом модулю
5	Вивчення передового педагогічного досвіду роботи викладачів кафедри англійської мови та методики її викладання	Індивідуальне завдання	Протягом модулю

3.2. Список рекомендованої літератури (навчально-методичні видання):

1. Артемова Л.В. Педагогіка і методика вищої школи. Київ : Кондор, 2008. – 272 с.

2. Барбина Е. С. Теоретико-методологические основы профессиональной подготовки будущих учителей : научно-методическое пособие. Херсон : Айлант, 2001. 70 с.

3. Беляєв Ю. І., Мішуков О. В. Болонський процес : хрестоматія. Херсон, 2005. 276 с.
4. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи : навч. посібник за модульно-рейтинговою системою навчання для студ. магістратури. Київ, 2005. 396 с.
5. Возна М.О., Гапонова А.Б., Акулова О.О. Англійська мова для перекладачів і філологів. І курс. Підручник для студентів та викладачів вищих навчальних закладів. Вінниця : НОВА КНИГА, 2018. 480 с.
6. Горобаха Н.М., Поніманська Т.І. Педагогічна практика за вимогами кредитно-модульної системи : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів напряму підготовки «Дошкільна освіта». Київ : Видавничий Дім «Слово», 2009. 280 с.
7. Дворжецька М.П. Практична фонетика англійської мови : Навчальний посібник для ЗВО. Вінниця : Нова Книга, 2005. 208 с.
8. Денищич Т. А., Косарева Г. С. Педагогічна практика: зміст, організація, проблемні аспекти формування педагогічної майстерності : посібник. Миколаїв : Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 84 с.
9. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / Науковий редактор українського видання С. Ю. Ніколаєва. Київ : Ленвіт, 2003. 273 с.
10. Ковальчук В.В., Моїсєєв Л.М. Основи наукових досліджень : навчальний посібник. Київ : ВД «Професіонал», 2004. 216 с.
11. Марушкевич А.А. Педагогіка вищої школи. Київ : Логос, 2006. 215с.
12. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / Т. І. Туркот. – Київ : Кондор, 2011. – 628 с.
13. Пентиліук М. І., Окунович Т. Г. Рекомендації з педагогічної практики для студентів факультету української філології (методичний аспект). Херсон : Видавництво ХДУ, 2003. 40 с.

14. Програма з англійської мови для професійного спілкування / Бакаєва Г. Є., Борисенко О. А., Зуєнок І. І. та ін. К. : Ленвіт, 2005. 119 с.
15. Програма з англійської мови для університетів / інститутів (п'ятирічний курс навчання) : Проєкт / Колектив авт.: С.Ю. Ніколаєва, М.І. Соловей (керівники), Ю.В. Головач та ін. Вінниця : Нова Книга, 2001. 245 с.
16. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів та спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням іноземних мов. Іноземні мови 2-12 класи. 2017. 113 с. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/programi-inozemni-movi-5-9-12.06.2017.pdf>
17. Рекомендації Ради Європи з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання ; наук. ред. С. Ю. Ніколаєва. К. : Ленвіт, 2003. 261 с.
18. Тарнопольский О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти / О.Б. Тарнопольський. Дніпропетровськ : Вид-во ДУЕП, 2005. 246 с.
19. Токмань Г. Л. Методика навчання української літератури в середній школі : Підручник. Київ : ВЦ «Академія», 2012. 312 с.
20. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. Київ : «Академвидав», 2007. 352 с.
21. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Набокова І.Ю., Рябих М.В. Практичний курс англійської мови. Частина 1. Підручник для студентів молодших курсів вищих закладів освіти (філологічні спеціальності та спеціальність «Переклад»). Вінниця : НОВА КНИГА, 2018. 432 с.
22. Riddell D. Teach English as a Foreign Language: Teach Yourself (New Edition) . London : John Murray Press, 2014. 288 p.
23. Scrivener J. Learning Teaching : 3rd Edition. Student's Book Pack. London : Macmillan Education, 2011. 416 p.
24. Slattery M., Willis J. Introduction for Primary Teachers. – Oxford, 2009. – 148p.

Під час проходження практики студентам слід також ознайомитись з такою літературою:

- Закон України «Про вищу освіту»
- Документація викладача іноземної мови, куратора.
- Навчально-методичні комплекти видавництв: Оксфорд (Matrix; Oxford Exam Excellence), Експрес Паблішінг (FCE Use of English; FCE Practice Tests 1; FCE Practice Tests 2), Логмен Пірсон (Opportunities; Success; Activate!), Макміллан (Laser; Destination; Check your Vocabulary for FCE), навчально-методичні комплекси видавництва Hueber, навчально-методичні комплекси видавництва CLE International.
- Навчально-методичні посібники, методичні рекомендації, укладені викладачами ЗВО, робочі програмами з дисциплін кафедри.

3.3. Методичні рекомендації

У процесі проходження практики студентам слід пам'ятати, що основна *мета навчання англійської мови* у ЗВО полягає у формуванні комунікативної компетентності учнів та студентів, здатності і готовності здійснювати іншомовне міжособистісне спілкування з носіями мови та виходом на діалог культур через посилення культурознавчого аспекту в змісті навчання мови та залучення студентів до культури країни, мову якої вони вивчають.

У процесі проходження модулю виробничої практики «Англійська мова» студенти викладають дисципліни, що входять до блоку практичної підготовки з фаху, а саме «Практичний курс англійської мови», «Практика усного та писемного мовлення» на 1-3 курсах.

Зміст і структура дисциплін «Практичний курс англійської мови», «Практика усного та писемного мовлення» визначаються:

- комунікативними цілями і задачами;
- варіативністю змісту навчання англійської мови;

- кількістю годин, що відводиться на вивчення цих дисциплін;
- міжпредметними зв'язками.

Основними підходами до навчання англійської мови є компетентнісний, особистісно-орієнтований, діяльнісний, комунікативно-когнітивний і культурологічний, у центрі уваги яких є особистість людини, врахування її особливостей, можливостей та здібностей. Вони реалізуються на основі диференціації та індивідуалізації навчання, використання нових інформаційних технологій, дотримання принципів продуктивності навчання, автономії учня / студента, наступності, орієнтації на мовленнєвий розвиток, навчання у «співробітництві», метод проектів, кейс-метод.

Упродовж практики студенти-практиканти проводять заняття з вивчення нового матеріалу; формування вмінь і навичок; з контролю знань, умінь і навичок студентів; з узагальнення вивченого. Під час підготовки та проведення занять студенти мають враховувати особливості навчання англійської мови на 1-3 курсах ЗВО.

Підготовка до пробного заняття

У процесі підготовки до проведення пробного заняття студент-практикант має:

- визначити з викладачем тему заняття за два тижні до часу його проведення;
- уточнити мету і тип заняття та обсяг навчального матеріалу, перелік умінь і навичок, які необхідно сформувати в студентів;
- на основі навчальної програми з освітньої компоненти визначити місце і значення заняття в системі занять;
- повторно опрацювати відповідні розділи з методики викладання і проаналізувати за допомогою методичних розробок досвід роботи викладачів з обраної теми;
- деталізувати освітню, виховну і розвивальну мету заняття.
- відповідно до мети добрати види, методи і прийоми роботи, усвідомити їх функціональні можливості на занятті;

- проконсультуватися з викладачем щодо рівня знань студентів, сформованості в них умінь і навичок, їхній ступінь навченості, а також звичні методи і прийоми роботи;
- порадитися з викладачем, які наочні посібники доцільно використовувати на занятті, що для цього слід виготовити самостійно;
- задля раціонального розподілу часу на занятті проконсультуватися з викладачем щодо особливостей перевірки раніше вивченого матеріалу;
- доопрацювати поради і зауваження викладача і отримати своєчасну консультацію у методиста, намагаючись при цьому аргументувати вибір методів і видів роботи;
- доопрацювати зауваження та рекомендації методиста, підготувати зразки наочних посібників;
- складаючи конспект заняття, орієнтуватися на індивідуальні особливості учнів класу або студентів групи, звернути увагу на дозування часу, чергування видів роботи;
- спробувати уявити кінцевий результат заняття: чого мають навчитися і про що дізнатися студенти;
- на другій консультації у викладача уточнити, кого зі студентів і в яких видах діяльності оцінювати, які види і форми перевірки краще обрати; хто зі студентів потребує особливої уваги, які індивідуальні завдання можна їм запропонувати;
- пригадати попередні зауваження та поради викладача і методиста, свої огріхи у проведенні занять, подумати про шляхи їх попередження;
- доопрацювати зауваження і поради, отримані на другій консультації, охайно оформити остаточний варіант конспекту і затвердити його у викладача та методиста;
- детально вивчити конспект заняття, змодельювати й уявити свою поведінку та дії студентів під час заняття;
- розподілити час відповідно до видів діяльності на занятті, зробити орієнтовні помітки олівцем у конспекті;

- продумати свій зовнішній вигляд;
- налаштувати себе на успіх педагогічної взаємодії і досягнення високої результативності заняття.

Важливе значення у підготовці й проведенні занять відіграє їх *структура*:

I. Початок заняття (заходи викладача, спрямовані на збудження уваги студентів і спрямування її на навчальну діяльність. Прийоми роботи щодо збудження інтересу до заняття. Активність студентів у спрямуванні своєї психічної діяльності на навчальну роботу).

II. Опитування студентів (засоби активізації розумової діяльності студентів під час опитування; види опитування (фронтальне, індивідуальне, ущільнене); зміст питань викладача; прийоми залучення до роботи студентів під час опитування; правильність мотивування оцінки).

III. Пояснення нового матеріалу.

Засоби збудження пізнавального інтересу й уваги студентів до нового матеріалу: а) доведення теми й мети заняття до свідомості студентів; б) мотивація можливості вивчення теми; в) збудження допитливості, зацікавленості, активності студентів у процесі викладу змісту матеріалу; г) ступінь зосередженості; коливання й відволікання уваги, перехід довільної уваги в після довільну.

Ефективність сприймання нового матеріалу: а) засоби активізації під час сприймання студентами нового матеріалу (використання попереднього досвіду, уявлень і знань студентів для забезпечення сприймання нового матеріалу; б) засоби унаочнення, використані на занятті; способи їх поєднання зі словом; в) особливості мовлення викладача; г) методи і прийоми, використані на занятті; д) етапи роботи над правилом, визначенням (сприйняття, усвідомлення, запам'ятовування, застосування); е) дослівність викладу матеріалу; ж) логічна послідовність питань; и) запис на дошці і в зошитах; к) мотивація навчальної діяльності студентів під час пояснення;

л) текстовий матеріал, використаний під час пояснення нової теми (його освітнє, виховне і розвивальне значення).

Розуміння студентами нового матеріалу: а) ясність і дохідливість викладу та пояснень викладача; б) поєднання узагальнень, прикладів та його роль у забезпеченні розуміння матеріалу; в) виділення у матеріалі, який сприймається, основного.

Активізація розумової діяльності студентів під час викладу нового матеріалу: а) зв'язок між раніше засвоєними поняттями й новими, що формуються на занятті; б) шляхи, якими викладач веде студентів до розв'язання пізнавального завдання (аналіз, порівняння, знаходження зв'язків між фактами, виявлення істотних рис, абстрагування, узагальнення); в) поєднання знань з практикою; г) прояви розумової активності студентів під час заняття (запитання, самостійні висновки, зауваження тощо).

Запам'ятовування нового матеріалу: а) сприяння осмисленому запам'яттю матеріалу; б) активізація уваги й розумової діяльності студентів; в) співвідношення словесних пояснень і засобів унаочнення; г) використання різних типів і видів пам'яті; г) систематизація вивченого на занятті матеріалу як засіб осмислення й запам'ятання його; д) повторення, підкреслення, логічні наголоси й підсумки як засіб поліпшення запам'ятання нового матеріалу; е) емоційне ставлення студентів до матеріалу, який вони опановують.

IV. Закріплення викладеного матеріалу.

Способи закріплення викладеного матеріалу та їх оцінка в аспекті поглиблення його, розуміння й засвоєння: а) активізація розумової діяльності студентів під час закріплення (міркування, висновки, узагальнення, знаходження нових зв'язків між частинами матеріалу, групування його, зв'язок з практикою; б) активізація відтворення студентами поясненого на занятті матеріалу; в) види і форми вправ; г) дидактичний матеріал, використаний при закріпленні (слова, речення, зв'язний текст, ступінь насиченості тексту необхідними орфограмами, пунктограмами тощо).

V. Домашнє завдання.

Ясність і зрозумілість завдання: а) цільова настанова; б) характер завдання, ступінь готовності студентів виконувати домашнє завдання; в) інструктаж; г) теоретичний матеріал і вправи (письмові, усні, їх обсяг).

VI. Підсумок заняття. Мотивування оцінок за заняття.

3.4. Питання до заліку з модулю «Англійська мова»

1. Кредитно-модульна система організації навчального процесу у ЗВО.
2. Система вищої освіти в Україні та навчання англійської мови.
3. Сучасні педагогічні технології та методи, прийоми навчання, що застосовуються при викладанні англійської мови у ЗВО.
4. Форми і принципи навчання англійської мови. Передовий педагогічний досвід.
5. Організація та забезпечення процесу навчання англійської мови у ЗВО.
6. Силабуси з фахових дисциплін (блок англійської мови).
7. Основні підручники з фахових дисциплін (англійська мова).
8. Навчально-методичний комплекс з навчальних дисциплін за фахом: основні складові, технологія розроблення та формування, перспективи вдосконалення та поповнення.
9. Навчання іншомовного матеріалу (граматичний, лексичний, фонетичний) та іншомовного спілкування (аудіювання, говоріння, читання, письмо).
10. Функції викладача англійської мови. Планування навчального процесу з іноземної мови.
11. Типи та структура занять з англійської мови.
12. Методи, прийоми роботи, види навчальної діяльності студентів на занятті з англійської мови.
13. Самоаналіз та аналіз заняття з англійської мови. Домашнє завдання: об'єм, зміст, характер.
14. Контроль знань та облік знань, умінь, навичок студентів ЗВО з англійської мови.

4. ФОРМИ Й МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Контроль діяльності студентів з модулю «Англійська мова» під час виробничої практики складається з поточного і підсумкового.

Поточний контроль здійснюється протягом практики її керівником, методистом кафедри англійської мови та методики її викладання, керівником від бази практики за такими напрямками:

- дотримання вимог трудової дисципліни та рівень ініціативності, творчої активності практиканта;
- стан виконання виду, обсягу та якості робіт у заплановані строки;
- вчасне оформлення звітної документації згідно вимог.

Підсумковий контроль проводиться після закінчення практики. Студент звітує перед комісією про виконання програми практики і надає звітну документацію. До складу комісії входять керівники практики, завідувачі фахових кафедр, стейкхолдери та роботодавці від баз практики. Груповий керівник практики пропонує оцінку студентові на підставі сумарної оцінки за всіма напрямками його діяльності під час проходження практики.

Однією з форм контролю є підсумкова конференція. З кожної групи рекомендуються студенти для виступу на підсумковій конференції. У виступі аналізуються позитивні й негативні сторони практики, цікаві знахідки передового досвіду педагогічного колективу бази практики, звертається увага на забезпечення занять роздавальним, ілюстративним матеріалом, на впровадження інноваційних методів проведення занять студентами-практикантами. Особлива увага звертається на труднощі, які відчували студенти під час підготовки і проведення занять, що допоможе методистам, керівникам практики врахувати і винести проблемні питання на спеціальне опрацювання під час аудиторних занять.

Підсумкова конференція з практики проводиться на базі факультету української й іноземної філології та журналістики після проведення заліку.

Магістранти несуть повну відповідальність за виконання робочої програми практики. Студент, який не виконав у повному обсязі програму або

отримав негативну залікову оцінку з практики, відраховується з університету за поданням декана факультету.

У разі невиконання повного обсягу програми практики з поважної причини студенту за поданням відповідних документів, його заяви на ім'я ректора університету може бути надане право проходження практики повторно при виконанні умов, визначених університетом.

Підсумки проведення виробничої практики обговорюються на засіданнях випускових кафедр і на вченій раді факультету української й іноземної філології та журналістики.

5. ВИМОГИ ДО ЗВІТУ

На період практики студент-практикант складає індивідуальний план і веде щоденник, які систематично перевіряються методистом, керівником практики.

Щоденник студента – основний документ, який відбиває не лише зміст проведеної студентом роботи, а й її результати, він

- 1) стимулює студента до більш організованої і продуманої роботи під час практики, що сприяє формуванню навичок самоконтролю;
- 2) дає уявлення керівникові про те, як практикант вивчає свою групу, окремих студентів, як спостерігає й аналізує їх поведінку, роботу, які заняття відвідав, до яких висновків прийшов, яку допомогу отримує від учителя, викладача, класного керівника, куратора, методиста;
- 3) відбиває рівень підготовки практиканта до навчальної і виховної роботи з класом і академічною групою, рівень його загальної культури, ставлення до практики, недоліки кафедри у підготовці студентів до виробничої практики.

Документація з модулю «Англійська мова» складається з конспекту залікового заняття, підписаного керівником практики від кафедри англійської мови та методики її викладання ХДУ та методистом з англійської мови та «Щоденника практики», що містить підписи керівників практики з

англійської мови; позначки «виконано» за всі види діяльності з англійської мови, оцінку за залікове заняття та відгук методиста з англійської мови.

Аналіз звітних документів практикантів дозволяє методистам, керівникам практики зробити висновки про якість роботи, ступінь підготовленості студентів до майбутньої професійної діяльності, ставлення до обраної професії.

6. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Для оцінки результатів практики використовуються такі *методи*:

- спостереження за студентами у процесі практики та аналіз якості окремих видів роботи;
- бесіди з викладачами, студентами;
- аналіз якості роботи студентів на заняттях у період практики;
- самооцінка студентами ступеня своєї підготовки до практичної роботи та якості своєї роботи;
- аналіз звітної документації.

Рівні розвитку педагогічних компетентностей:

- 1) нульовий – студент не володіє педагогічними компетентностями, намагається інтуїтивно здійснювати професійні дії;
- 2) репродуктивний – студент свідомо намагається застосовувати знання на практиці, допускає помилки та недоліки, що свідчать про відсутність системності та гнучкості мислення, діє на основі прикладів та зразків;
- 3) продуктивний – студент виявляє самостійність у виборі та здійсненні професійних дій на основі теоретичних знань та практичних зразків, у цілому успішно справляється з основними професійними діями;
- 4) творчий – студент намагається здійснювати професійну діяльність на основі власних моделей, може науково обґрунтувати свої дії, демонструє вільне володіння педагогічними компетентностями.

Під час виставлення оцінок за практику враховуються такі критерії:

- теоретична і методична підготовленість та прояв особистісно-професійних якостей практиканта (загальна ерудиція і знання предмету; грамотність; рівень педагогічної і методичної майстерності; гуманність стосунків з дітьми; культура мови, міміки і жестів, зовнішнього вигляду);
- основні прояви поведінки й діяльності студентів на занятті (ступінь пізнавальної активності, творчості і самостійності; рівень розвитку загальнонавчальних і спеціальних умінь і навичок; ступінь дисциплінованості і зацікавленості студентів; вияв їхньої уваги і організованості);
- зміст спільної діяльності викладача та студентів (науковість і доступність навчального матеріалу; його актуальність і зв'язок із життям дітей; ступінь новизни, проблемності й цікавості навчальної інформації);
- ефективність способів спільної діяльності викладача та студентів на занятті (ефективність реалізованих методів і прийомів навчання, чергування різних видів діяльності; раціональність розподілу часу на занятті і оптимальність його темпу; доцільність використання наочності і технічних засобів навчання; ступінь забезпечення зворотного зв'язку зі студентами і контролю за їхньою роботою; реалізація естетичного потенціалу та дотримання правил охорони праці і техніки безпеки);
- досягнення мети і результативності проведеного заняття (ступінь конкретності, чіткості мети заняття, її доцільність і реальність; ступінь навчаючого, виховного і розвивального впливу проведеного заняття на студентів);

Оцінка за практику знижується, якщо студент:

- неодноразово проявляв недисциплінованість (не відвідував консультації керівника; не пред'являв конспекти занять; був відсутній на базі практики з неповажної причини);
- порушував етичні норми поведінки;
- не здав у встановлений термін необхідну документацію;
- був відсутній на настановній та підсумковій конференціях.

Параметри оцінки практики з модулю «Англійська мова»: знання програми; оцінка за заняття; методичні вміння; ведення документації.

Модуль «Англійська мова».

Максимальна кількість балів за цей модуль – 20, яка складається з оцінки за проведення залікового уроку та оформлення конспекту з англійської мови.

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами проходження виробничої практики з модулю «Англійська мова»

	Види діяльності	Модуль	Кількість балів	Сума балів
1.	проведення залікового заняття з англійської мови (з оформленням конспекту)	модуль «Англійська мова»	20	max 20
	Разом за модуль «Англійська мова»			max 20

Критерії оцінювання залікового заняття з англійської мови

13-15 балів	Виявлено вміння проводити практичні заняття з англійської мови із застосуванням інноваційних технологій педагогічної діяльності. Заняття проведено на високому організаційно-методичному рівні; практикантом обґрунтовано висувалися й ефективно вирішувалися навчально-виховні завдання, раціонально застосовувалися різноманітні методи навчання та прийоми активізації учнів і студентів із урахуванням їх індивідуальних відмінностей, підтримувалася дисципліна; студент виявив знання психолого-педагогічної теорії та творчу самостійність у доборі навчального і дидактичного матеріалу в процесі побудови і аналізу уроків та занять. Епізодично користується конспектом і в ході заняття може скоригувати свою діяльність. Конспект оформлено згідно вимог.
9-12 балів	Завдання практики з англійської мови виконані правильно, але недостатньо повно. Виявлено вміння проводити практичні заняття, але не виявлено творчого, індивідуального підходу. Студент виявив уміння спиратися на психолого-педагогічну теорію; заняття, виховні заходи було проведено на високому організаційно-методичному рівні; студентом обґрунтовано висувалися й ефективно вирішувалися навчально-виховні завдання, раціонально застосовувалися різноманітні методи навчання та прийоми активізації студентів із урахуванням їх індивідуальних відмінностей, підтримувалася дисципліна; правильно розподіляє час заняття; робить незначні помилки,

	помічає помилки студентів і вчасно, коректно їх виправляє; епізодично користується конспектом. Конспект містить незначні помилки в оформленні.
5-8 балів	Практикант виконав окреслену програму з англійської мови; заняття провів на середньому методичному рівні; недостатньо ефективно використовував окремі методичні прийоми активізації студентів; виявив задовільні знання англійської мови, часто припускався помилок у побудові й проведенні занять: не в повному обсязі реалізовано виховний, освітній та розвиваючий потенціал заняття; методичні прийоми не завжди раціональні і відповідають поставленим цілям та умовам навчання; робить мовні помилки, які сам виправляє, майже не помічає і не виправляє помилки студентів; використовує наявні і самостійно виготовлені наочні посібники, але методика їх використання не завжди раціональна; постійно користується конспектом протягом заняття та не може скоригувати свою заплановану діяльність. Конспект містить низку помилок.
1-4 бали	Студент провів залікове заняття з англійської мови, але не зміг установити контакт зі студентами, організувати педагогічно виправдану діяльність; на заняттях не було досягнуто навчально-виховної мети, було допущено серйозні помилки під час викладу навчального матеріалу. Конспект заняття оформлений з помилками. Конспект оформлено без урахування вимог.
0 балів	Студент не виконав програму практики з англійської мови.

Критерії оцінювання за підсумковою формою контролю.

Підсумкова форма контролю – диференційований залік. Студент отримує його автоматично за умови виконання всіх вимог (проведення всіх залікових уроків, занять, виховних заходів, виконання індивідуального завдання). Мінімальна кількість балів, яку студент має набрати протягом проходження виробничої практики – 60. Максимально можлива кількість балів 100. Максимально можлива кількість балів, які студент отримує з модулю «Англійська мова» – 20.